

Dospělé pěvecké sbory v Opavě

JIŘÍ SLOVÍK

Summary

The town of Opava has been the centre of Silesia and as such it has also become the centre of children, youth, adult and church choir. The oldest of them has been the Křížkovský Choir, the activity of which was initiated in 1887. Other choirs have been the Silesian Teachers Male Choral Society (since 1906) and Silesian Teachers Female Choral Society (since 1958). The youngest of the adult choirs has been the Chamber Choir of Silesian University.

Opava je významným střediskem politického, ekonomického i kulturního života slezského regionu. Silně se zde střetávaly kultury česká, polská a německá. Město leží téměř na hranici s Polskem a historický vliv Německa je nepopíratelný. Právě proto zde vznikaly spolky, které měly podporovat národnostní citění obyvatel.

V současné době je Opava opravdu centrem sborového zpěvu. Pět dospělých sborů, z toho jeden ženský, dvě dětská sborová studia – Domino (při Středisku volného času, dir. Ivana Kleinová) a Jeřábinka (při ZUŠ Opava, dir. Jaromír Lokaj), Opavský středoškolský sbor LUSCINIA (při Mendelově gymnáziu v Opavě, dir. Jiří Slovík), Komorní sbor Slezské univerzity v Opavě (dir. Vladimíra Vašinková). Téměř každý opavský kostel má chrámový sbor a scholu.

Počátky českého sborového zpívání v Opavě můžeme datovat na 8. října 1887, kdy se v prostorách Opavské besedy konala ustavující valná hromada, na níž byly předneseny stanovy vznikajícího tělesa. To bylo k počtě významného krajana nazváno „Pěvecko hudební spolek Křížkovský v Opavě“. (Pražský Hlahol vznikl r. 1860 a dirigoval jej mezi jinými i Pavel Křížkovský.)

Na této schůzi proběhlo i přijímání členů a volba výboru, který měl 7 zástupců. V rámci tohoto hudebního spolku se brzy vytvořil i doprovodný orchestr. Sbormistrem

nově vzniklého tělesa se stal učitel Leopold Sedláček.

Zajímavostí je, že členskou základnu spolu tvořily tři kategorie: aktivní členové (53 mužů a 23 žen), dále pak přispívající členové – jednotlivci a kolektivy.

První koncert byl uspořádán 26. 11. 1887 pod názvem „Večer“ Pavla Křížkovského, na kterém zazněla mimo jiné i Dvořákova „Hymna českého rolnictva“ (na Obr. 1. závěr skladby). Skladba byla napsána v roce 1885 a je určena pro smíšený čtyřhlasý sbor a orchestr.

Je s podivem, že tento sbor přetrval až do dnešních dnů. Musíme mluvit o velké dávce entuziasmu. Vždyť do roku 1938 se vystříдалo 16 sbormistrů a dvojice Hobzík – Kryštůfek dokonce vícekrát. Průměrná délka působení byla 2 roky na jednoho sbormistra. Snahou členů spolku bylo udržet český pěvecký sbor v převážně německé Opavě a interpretovat vokální hudbu českých autorů a posilovat tak národní uvědomění Slezanů. K velkým osobnostem, které v době 1. republiky stály v čele PSK, patřil určitě hudební skladatel Josef Schreiber a také ředitel hudební školy František Chutný, který stál v čele sboru v letech 1930–1934 a pak 1947–1949.

Právě první poválečná léta do roku 1949 se dají přirovnat k opětovným počátkům sboru. Za války sbor činnost nevyvíjel a během ná-

letů na Opavu byl zničen všechen notový materiál, sbor tak přišel o veškerý majetek. V roce 1949 se oficiálně ujímá funkce dirigenta František Růžička – profesor českého jazyka na ZTŠ v Opavě. Pod jeho vedením pracuje sbor až do jeho předčasného skonu v roce 1980.

Spolupráce s opavskou operou, výjezdy na koncerty do okolních měst a vesnic. To vše naznačuje zvýšený zájem o tuto činnost. A přesto roku 1953 dochází opět ke krizi. Zajisté byla vyvolaná politickou situací, ale také zaměstnáním členů sboru mimo Opavu. Sbor se slučuje se smíšeným sborem Úder a působí pod názvem Pěvecký sbor Leoše Janáčka, ale členové PS Úder zřejmě nevydrželi usilovnou práci sboru, a tak se celkový počet členů snižuje na 26.

V listopadu 1977 slaví sbor své 90. výročí. Na jevišti opavského divadla byly provedeny skladby J. Arcadelta, C. Monteverdiho i C. Debussyho. Zazněla i kantáta Zbyňka Mrkose „Malá epopej“ a spolu s dětským sborem Červený květ zazpíval sbor skladbu Františka Chodury „Zemi milované“. Kromě Františka Růžičky dirigoval i Karel Holeš, korepetitor sboru. Koncert byl přijat s velkým nadšením, byl vyslán Čs. rozhlasem a o sboru byl natočen medailon pro ČT, ale stranickým funkcionářům vadil. Řediteli Domu Petra Bezruče, tehdejšího zřizovatele sboru, byl udělen stranický trest. Snad i proto, že rok 1977 byl rokem Charty 77.

Roku 1980 přechází vedení sboru do rukou dalšího opavského středoškolského profesora – RNDr. Karla Holeše, profesora matematiky a deskriptivní geometrie na Střední stavební škole v Opavě. Ten navázal na dílo Františka Růžičky, sbor tak mohl bez přerušování pokračovat v činnosti, aniž by utrpěla kvalita.

Karel Holeš je velkým milovníkem a znalcem opery, o čemž svědčí nejen těsná spolupráce sboru s opavskou operou a jejími sólisty, ale hlavně účast v televizní soutěži X stupňů ke zlaté, kterou v roce 1977 vyhrál. Během posledních 36 let nastudoval se sborem některá mimořádná díla: Janáčkův Otčenáš, kantátu Bohuslava Martinů Romance z pampelišek, světovou premiéru kantáty Antonína Tučapského Moje matka, Stabat Mater i kantátu Svatební košile Antonína Dvořáka či Verdiho Requiem. O kvalitě nastudování svědčí i uvedení na televizních obrazovkách.

Pěvecké sdružení slezských učitelů (PSSU)

Vzniká v roce 1906 na základě podobného sboru, a to Pěveckého sdružení moravských učitelů, jež vzniklo o tři roky dříve. Bohužel tento sbor naposledy vystoupil v roce 2003 a poté pozastavil svou činnost. V Opavě, která je protknuta chrámovými a světskými sbory, se nenašli další pokračovatelé mužského sborového zpěvu.

Pěvecké sdružení slezských učitelek (PSSU)

Zahájilo svou činnost na jaře roku 1958. U jeho založení stáli dirigenti Bohuslav Kuzník, opavský učitel a zakladatel mnoha

dětských sborů, a Vladimír Rampula, dirigent opavského divadla. Od doby jeho působení nastává éra, kdy se sborem pracují profesionální sbormistři: Ján Drietomský, František Hába, Petr Škarohlíd.

Od letošní sezóny diriguje sbor Jiří Slovík. Celkem 30 žen, většinou učitelek slezského kraje, se pravidelně schází, aby pokračovalo v činnosti tohoto sboru – výchovné koncerty, pravidelné vánoční koncerty, zahraniční zájezdy a pravidelná soustředění v Luhačovicích, zakončená koncertem na kolonádě. To je hlavní náplň tohoto pěveckého tělesa.

Pěvecký sbor Stěbořice

Dalším sborem, který významně ovlivňuje kulturní dění opavského regionu, je pěvecký sbor Stěbořice. Jeho zakladatelem a stálým dirigentem je Karel Kostera, neúnavný pracovník nejen na poli sborovém, ale i kulturním. Povoláním cukrář, který ve svých 78 letech vede uměleckou agenturu, pořádá Festival duchovní hudby Opava, vede zmíněný sbor Stěbořice, Opavský chrámový sbor při konkatedrále a chlapecký sbor při ZŠ Stěbořice.

Komorní pěvecký sbor Slezské univerzity v Opavě

Komorní pěvecký sbor Slezské univerzity v Opavě byl založen současně se vznikem Filozofické fakulty v Opavě, která v roce 1990 byla spolu s Obchodně podnikatelskou fakultou v Karvině ještě součástí Masarykovy univerzity v Brně. Označení „komorní“ v názvu sboru charakterizuje především dvanáctičlenné obsazení, které bylo v době jeho vzniku jediné možné, neboť na opavské fakultě studoval teprve první ročník studentů. Založení sboru inicioval hned na podzim roku 1990 PhDr. Artur Sommer, vycházející z myšlenky, že sborový zpěv a hudba vůbec by měly být pro vysokoškolské studenty protipólem hodin strávených v posluchárnách, časem relaxace a setkávání. K odborné spolupráci pozval renomovaného opavského sbormistra MgA. et MgA. Petra Škarohlída, který se stal uměleckým vedoucím sboru. I v současné době jsou členy amatérští zpěváci: studentky a studenti, absolventi a pedagogové Slezské univerzity. Sborové těleso vedl osmnáct let dirigent, hudební pedagog a sbormistr MgA. et MgA. Petr Škarohlíd, od roku 2008 je uměleckou vedoucí sbormistryně Vladimíra Vašínková.

Závěr

Jak již bylo řečeno na začátku, Opava se stala významným centrem sborového zpěvu. Nelze opomenout ani skutečnost, že v opavském divadle je stálá operní scéna, a tak se spousta návštěvníků Opavy může setkat se zpěvem přímo v divadle. Není tedy náhodou, že zde probíhá i finále celostátního festivalu středoškolských pěveckých sborů Opava cantat a Festival duchovní hudby.

Obrazová příloha

Obr. 1

Résumé

Opava je slezské centrum a jako takové se stalo i centrem sborového zpěvu jak dětského, mládežnického, dospělého, tak i církevního. Nejstarším sborem je Pěvecký sbor Křížkovský, jehož činnost byla zahájena v roce 1887. Dalšími sbory jsou Pěvecké sdružení slezských učitelů (od roku 1906) a Pěvecké sdružení slezských učitelek (od roku 1958). Nejmladším dospělým sborem je Komorní pěvecký sbor Slezské univerzity.

Klíčová slova: pěvecký sbor, Opava, Křížkovský, Slezsko, Pěvecké sdružení slezských učitelek, Slezská univerzita.

Keywords: choir, the town of Opava, Křížkovský, Silesia, Silesian Teachers Choral Society, Silesian University.

Mgr. Jiří Slovík, v současné době doktorand na katedře HV UJEP, středoškolský pedagog na Mendelově gymnáziu Opava a PORG Ostrava. Sbormistr Pěveckého sdružení slezských učitelek, Opavského středoškolského sboru LUSCINIA. Člen poradního výboru pro středoškolský sborový zpěv při NIPOS-Artama Praha, člen mezinárodních sborových porot. Autor projektu Africká hudba, Silesia cantat.

jiri.slovik@seznam.cz